

[Indenrigsministeren]

2. Ret kort tid efter, at kommunalreformen var trådt i kraft i 1970, opstod der *tvivl om, hvilken rolle der var tiltænkt statsamtterne*. Der forelå klare tilkendegivelser fra regeringen over for folketinget om, at amtmændenes kompetence skulle begrænses mest muligt på det kommunale område. Der var derimod ikke fastlagt nogen klar politisk målsætning for den fremtidige løsning af de statslige forvaltningsopgaver på amtsplanet.

I sommeren 1972 nedsatte regeringen et udvalg vedrørende den statslige administration på amtsplanet. Udvalgets opgave var at beskrive statsamtternes opgaver og at redegøre for, til hvilke myndigheder opgaverne kunne henlægges, hvis den statslige amtsforvaltning ønskedes ophævet. Udvalget skulle desuden overveje, om visse af statsamtternes opgaver kunne omlægges eller ophæves. Endelig blev udvalget bedt om at redegøre for de økonomiske og administrative konsekvenser af de foreslåede muligheder. Selve spørgsmålet om ønskeligheden af statsamtternes opretholdelse skulle udvalget derimod ikke beskæftige sig med.

Udvalget afgav betænkning i december måned 1974 (betænkning 731/1975).

Med hensyn til de statsamtsopgaver, der sorterer under justitsministeriet (person- og familieretlige sager), afstod udvalget fra at anvise et alternativ til statsamtterne. Det skyldtes, at der i det af justitsministeriet i 1969 nedsatte ægteskabsudvalg foregik overvejelser af, om der skulle foreslås ændringer i reglerne om fremgangsmåden ved separation og skilsmisse. Så længe det ikke var afklaret, hvilke myndigheder der skulle behandle ægteskabssager i vid forstand, anså statsamtsudvalget det ikke for rimeligt at anvise alternativer til statsamtterne for så vidt angår behandlingen af de øvrige civilretlige sager.

Med hensyn til tilsynet med kommunerne foreslog et flertal i udvalget, at tilsynsrådsopgaverne i tilfælde af statsamtternes nedlæggelse kunne henlægges til indenrigsministeriet. Et mindretal anbefalede, at tilsynsopgaverne fortsat bevaredes på lokalt plan. Udvalget anbefalede i øvrigt en forenkling af tilsynsreglerne.

Med hensyn til en række af statsamtternes øvrige sager fandt udvalget det vanskeligt at pege på brugbare alternativer. Det gjaldt f. eks. for stiftøvrigheds- og stempelsager. Udvalget stod også usikkert over for en flytning

af opgaver vedrørende det civile beredskab og fri proces til andre instanser.

Blandt andet under hensyn til, at ægteskabsudvalget ikke havde afsluttet sine overvejelser om behandlingen af separations- og skilsmissesager, var der ikke med den nævnte betænkning om statsamtterne lagt op til en umiddelbar politisk stillingtagen til spørgsmålet om statsamtternes fremtid.

I foråret 1977 afgav justitsministeriets ægteskabsudvalg betænkning (nr. 796/1977) om fremgangsmåden ved separation og skilsmisse. Et flertal gik ind for, at alle ægteskabssager overgik til domstolsbehandling (uden at der dog var enighed om, ved hvilke domstole sagerne skulle behandles), medens et mindretal anbefalede opretholdelse af den eksisterende »tostrengede« ordning, hvorefter parterne kan vælge at få separation og skilsmisse ved bevilling, såfremt de er enige om at gå den administrative vej i stedet for at gå til domstolene og enige om de væsentligste vilkår for separationen eller skilsmissen (forældremyndighed, underholdsbidrag og lejemål af den fælles lejlighed).

Flertallet begrundede blandt andet sin indstilling med, at den tostrengede ordning ansås for uoverskuelig og tidkrævende, og at der alene er administrativ rekurs af afgørelser om samkvemsret og størrelse af underholdsbidrag. Flertallet fandt, at mange ægtefæller på grund af kompetenceordningen indgår på vilkår, de er dårligt tjent med, alene for at få sagen afsluttet ved den administrative myndighed, hvor den er begyndt. Mindretallets indstilling motiveredes med, at den tostrengede ordning har århundredgammel hævd i dansk ret, at de allerfleste foretrækker administrativ behandling for domstolsafgørelse (fra 1. april 1973 til 31. marts 1974 blev der udfærdiget 23.211 separations- eller skilsmissebevillinger, mens kun 3.322 sager blev afgjort ved dom i kalenderåret 1974), og at den tostrengede ordning kun har givet anledning til vanskeligheder i en procentvis så ringe andel af sagerne, at dette ikke kan begrunde ophævelse af et ellers vel fungerende system. Endvidere fremhævede mindretallet, at den administrative sagsbehandling er mere diskret, smidig og uformel end domstolsbehandlingen, og at visse sagstyper (fastsættelse af bidragsstørrelse og omfanget af samkvemsret) på grund af deres skønsmæssige karakter egner sig bedre til